

**AKADEMISKA
SJUKHUSET**

Donationsbefrämjande åtgärder och samtalsteknik

Kvalitetsdag IBL 2016 04 21

Rut Norda
överläkare

Innehåll

- Erfarenhet som bakgrund
- Allmänt om kompetens och kompetensutveckling
- Urvalsprocessen: kvalitet och säkerhet
- Donationsbefrämjande åtgärder och samtalsteknik – kursens utformning
- Kursutvärdering
- Aktuellt kursläge
- Sammanfattning

Regionöverläkare 2008-2015 för U, W och X-län

	2012	2013	2014
<i>Hemoterapi</i>			
blodtappningar	41 734	41 518	41 264
plasmatappningar	3 244	2 692	2 147
nyanmälda blodgivare	2 895	3 103	3 673
blodgivare (varav aktiva)	29 462 (66%)	30 027 (66%)	31 309 (64%)
<i>Immunhematologi</i>			
blodgrupperingar	34 983	34 354	33 655
akutgrupperingar	3 153	2 700	2 596
BAS-tester	38 238	38 024	36 640
MG-tester	7 264	6 571	6 642
<i>Transfusioner</i>			
erythrocyter	38 952	37 815	37 066
trombocyter	2 748	2 435	2 480
plasma	3 268	3 013	2 525

Sammanlagt stor verksamhet – uppdelat ”små” verksamheter som är delar av laboratorier

Länssjukhus

Akutsjukhus, länsdel

Länsdelssjukhus

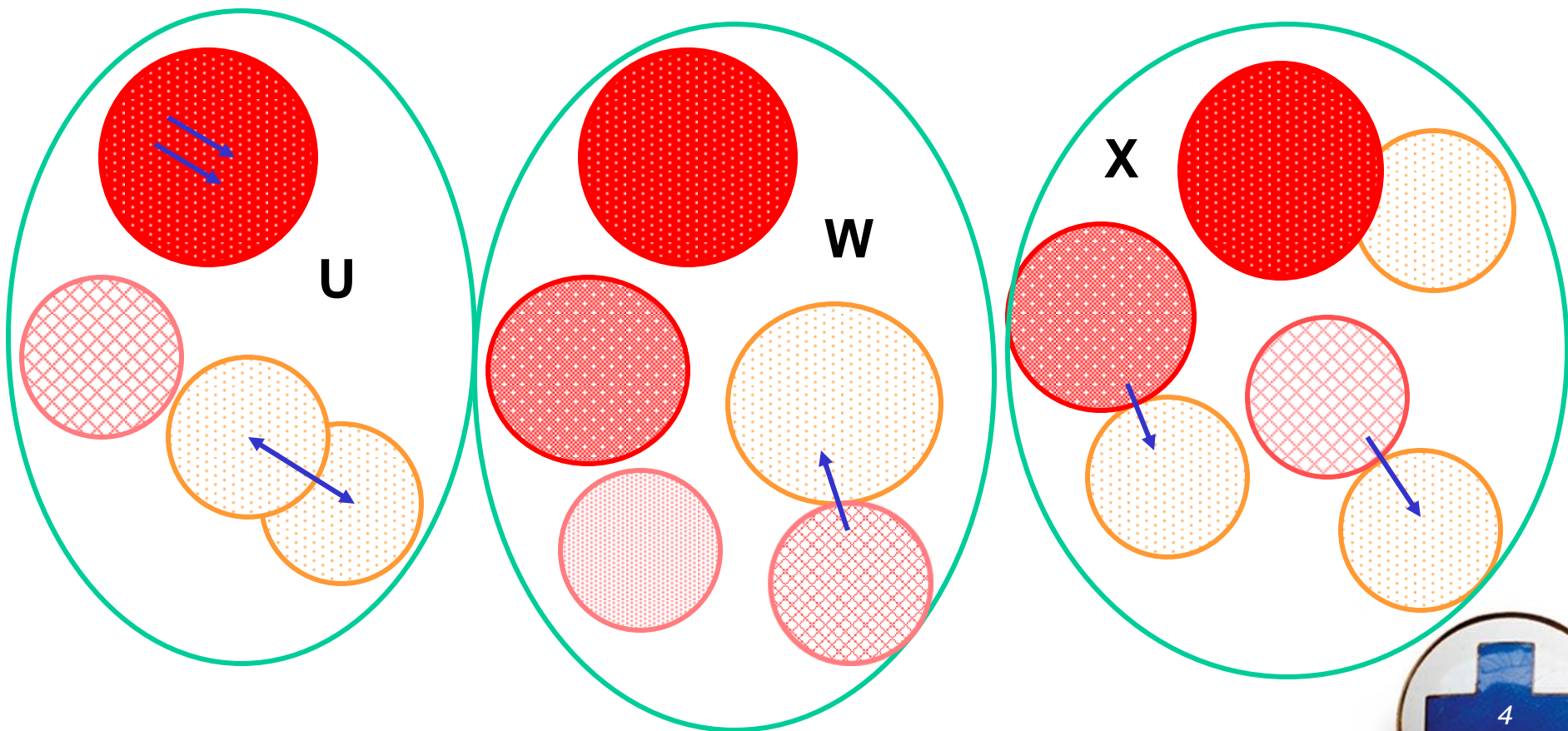
Blodgivning

Länsdelssjukhus, ej
komponentberedning

Arbetsledning

UWX-länens landsting: mångfald och olikheter

Uppdrag för regionsamverkan: Samordning och kvalitetsledning

Kompetenstäthet 2012

Dalarna Gävleborg Västmanland

Tappningar 2011 spridning	16 000 2500-5000	15 500 1200-5000	13 000 1300-7000
Medarbetare spridning	ca 32 6-12	ca 34 4-12	Ca 28 4-14
<i>per medarbetare och sjukhus, i snitt</i>	<i>410</i>	<i>310 - 1000</i>	<i>325 - 500</i>
Laborationer 2011 Spridning	26 500 310-27 000	32 900 2300-24 000	27 500 1000 – 26 500
Medarbetare spridning	ca 65 7-25	ca 58 15-24	ca 40 14-25
<i>per medarbetare och sjukhus, i snitt</i>	<i>45 - 1100</i>	<i>155 - 1000</i>	<i>70 - 1100</i>

Underlaget för att uppnå och behålla
kompetens förefaller ojämnt fördelat

Kompetensområden inom transfusionsmedicin

Processer/sektioner som omfattar (minst)

- Blodgivare och blodtappning
- Komponentframställning
- Blodgruppsserologi och blodutlämning

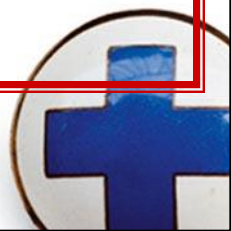
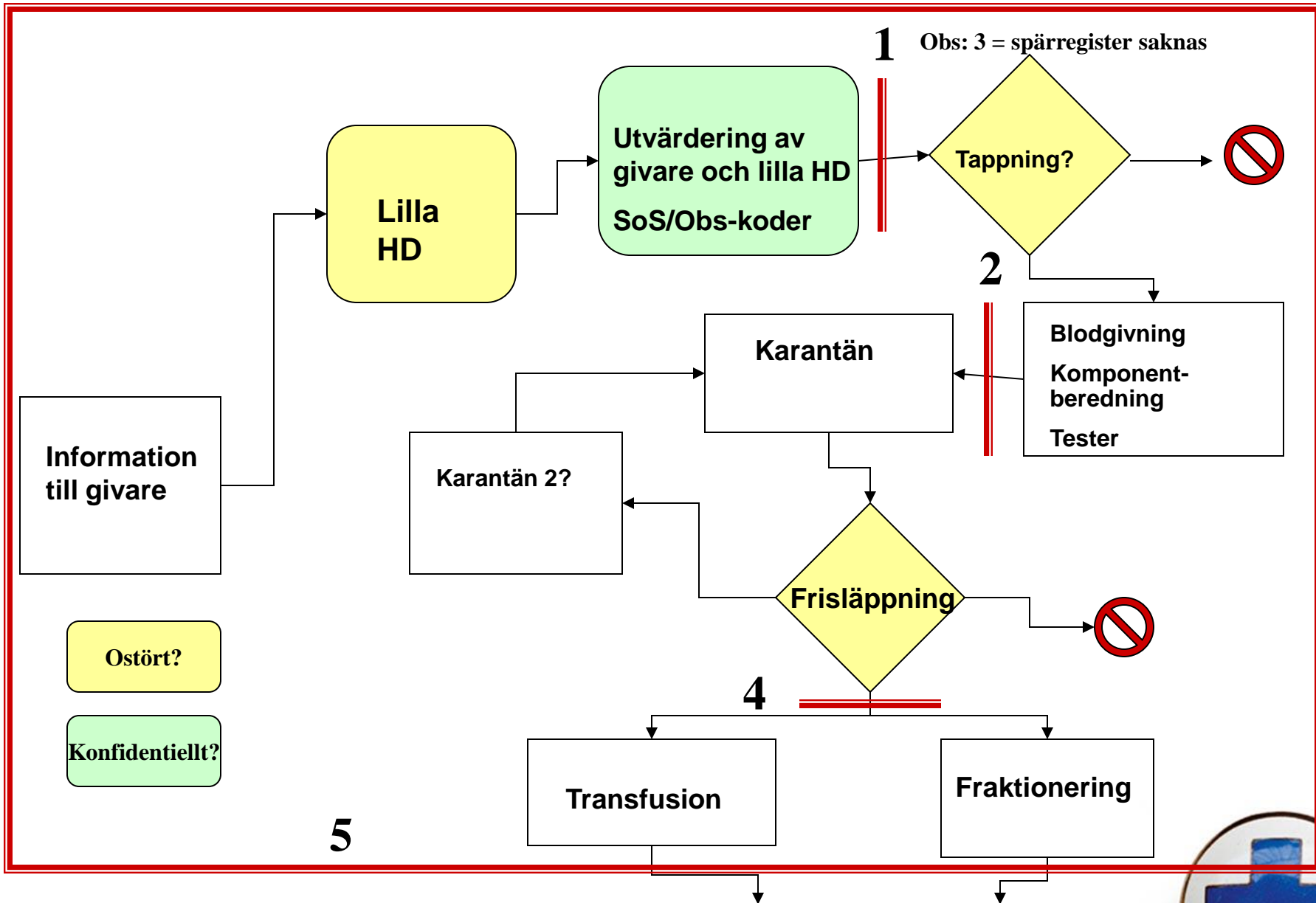
Processledare/sektions/specialansvarig:

ska få medicinskt godkända rutiner på plats och ha koll på medarbetarnas kompetens inom området

Kompetens: ” att självständigt kunna fatta kunskapsbaserade och omdömesgilla beslut”

Blodverksamhetens processer: nivåer för blodsäkerhet

”lilla hälsodeklarationen”

Hälsodeklaration: frågor att besvara före varje blodgivning

Har du läst och förstått blodcentralens information om när du inte ska ge blod? JA NEJ

Är du sjukskriven, eller går du på läkarkontroll? För vad? JA NEJ

Har du de senaste två veckorna använt läkemedel (även receptfria)? Vad? alvedon, Neolotta JA NEJ

Varför? hurudvack JA NEJ

• behandlats av tandläkare eller tandhygienist? JA NEJ

Har du den senaste månaden haft förkylning, feber eller någon infektion? JA NEJ

• vaccinerats? JA NEJ

När, mot vad? JA NEJ

Har du de senaste 3 månaderna haft sex med ny partner? JA NEJ

Har du de senaste 6 månaderna fått akupunktur? JA NEJ

• blivit tatuerad eller satt ring eller annat föremål genom hud eller slemhinna, s.k. piercing? JA NEJ

• använt receptbelagt läkemedel för behandling av akne, håravfall, psoriasis eller förstorad prostata? JA NEJ

Har du sedan förra blodgivningen varit eller blivit gravid? JA NEJ

• blivit undersökt eller behandlad för sjukdom eller olycksfall, eller besökt läkare? För vad? JA NEJ

• fått blodtransfusion eller transplantation? När? Var? JA NEJ

• rest utanför Norden? Var? JA NEJ

• haft feber vid besök i malariasmittat område eller inom 6 månader efteråt? JA NEJ

• varit utsatt för risk för gulsotssmitta (hepatit) eller HIV (aids-virus)? JA NEJ

Har du injicerat (sprutat in) narkotika, anabola steroider, tillväxthormon, eller liknande preparat? JA NEJ

• betalat eller fått betalt för sexuellt umgänge? JA NEJ

– om JA, var det mindre än 12 månader sedan? JA NEJ

Har någon i din familj haft Creutzfeldt-Jakobs sjukdom? JA NEJ

Är du man och har haft sexuellt umgänge med en annan man? JA NEJ

– om JA, var det mindre än 12 månader sedan? JA NEJ

Känner du dig tillräckligt frisk och kry för att ge blod idag? JA NEJ

Har du besökt någon annan blodcentral? NEJ JA När? Var?

Rådör med personalen på blodcentralen om du är tveksam till om det är lämpligt att du ger blod

Jag intygar

- att min hälsodeklaration är sanningsenlig,
- att jag har förstått informationen om smittämnen som kan överföras med blod,
- att jag har givits tillfälle att ställa frågor,
- att jag inte har utsatts för risk för smittämnen som kan överföras med blod.

My adress, e-post, telefon (hem, arbete, mobil)?

Om du efter blodgivningen blir tveksam till om det var lämpligt att ge blod, vill vi att du meddelar oss. Du kan be oss att inte använda blodet, och du behöver inte svara något skäl!

Personnummer: 2075-13

Namn: [Redacted]

Namnsteckning: [Signature]

Om du godkänd (sign.) [Signature] Godkänd för blodgivning (sign.) [Signature]

18745-8 2013-03-05. Original av formuläret lagras elektroniskt

1. Utrymme för att kommentera avvikande svar
2. Intyg att givaren förstått smittrisker och ej exponerat sig
3. Personnummer och namnteckning
4. Identitetskontroll och godkännande av tappning

Följderna av olika kvalitetsnivåer t ex Uppsala med 21 500 blodgivningar

95 % probability	Correct DHQ	NOT correct DHQ
>90 %	>19350	<1850
> 95 %	>20425	<975
> 99 %	>21285	<215
> 99,9%	>21478	<22

Utrymme för förbättring?.....

Brukerevaluering av det norske blodgiverskjemaet

Notat fra Kunnskapssenteret
juni 2012

Flesland et al 2012

Norska frågeformuläret: 56 frågor

Kvantitati del: 352 givare på 4 BE's

- Inte tillräckligt med information 12 %
- Några frågor svåra att förstå 2 %
- Några frågor svåra att besvara 3 %
- Ibland osäker på hur man ska svara 33 %
- Man kan ha svarat fel 16 %

Kvalitativ del: 15 intervju med 15 givare

- För många frågor vid varje besök gäller oförändrad information ("har du nånsin...?")
- Tidsperioden att minnas tillbaka (6 mån) ej tydligt angivet
- För många svåra ord, för långa meningar och fler än en fråga i mening
- Svårt att tolka frisk/sjuk, läkemedel, hälso- och sjukvård, reserisker
- Alla var införstådda med betydelsen av "sexuell kontakt", "kroppsvätskor" och "prostitution"

Problem i urvalsprocessen

Utbildnings- och informationsmaterial har sämre genomslag än förväntat och önskat – särskilt hos erfarna givare

Mindre uppmärksamhet på frågorna än förväntat och önskat, särskilt hos erfarna givare

Många, långa och svårbegripliga frågor ger icke-godkända enheter och merarbete

Givare med bekräftat positiva sållningstester har väl kända risker

Hög följsamhet och förbättrade tester är fortsatt viktiga för mottagarens säkerhet

Vävnadsrådets utbildningsutskott 2012-2014

Vävnadsområdesgrupperna (VOG) ska:

- ta fram donationsbefrämjande utbildning för alla typer av donationer
- Kunna erbjuda alla som arbetar med donationer denna utbildning

SweBA fick i uppdrag att göra en kurs för bloddonation

Se www.vavnad.se

Mål: Att ha tillräckligt många regelbundet återkommande blodgivare för att försörja sjukvården i Sverige

Syfte

- Främja regelbunden blodgivning genom att bemöta varje blodgivare på bästa sätt utifrån situation samt främja förståelse av regler för blodgivning
- Synliggöra och använda Samverkande Blodsystem
- Synliggöra blodgivarnas och andra donators betydelse för sjukvården i Sverige

Målgrupp

Alla som arbetar med blodverksamhet och som behöver styrkas i sin reella kompetens.

Kursinnehåll

- Att genom fallbeskrivningar ge fördjupad kunskap som rör intervju och telefonsamtal med blodgivare och adekvat dokumentation av dessa samtal (work-shop)
- Hur blodgivarna förstår information och frågor (föreläsning, filmad)
- Nödvändigheten att samordna sig enligt Handbok för Blodcentraler (föreläsning, filmad)
- Att kommunicera med blodgivare (föreläsning, filmad)
- Donationsbefrämjande åtgärder för andra donationer (föreläsning, filmad)

Kurslängd: en dag

EMANG

T

OLJNING

svar: 12 av 16

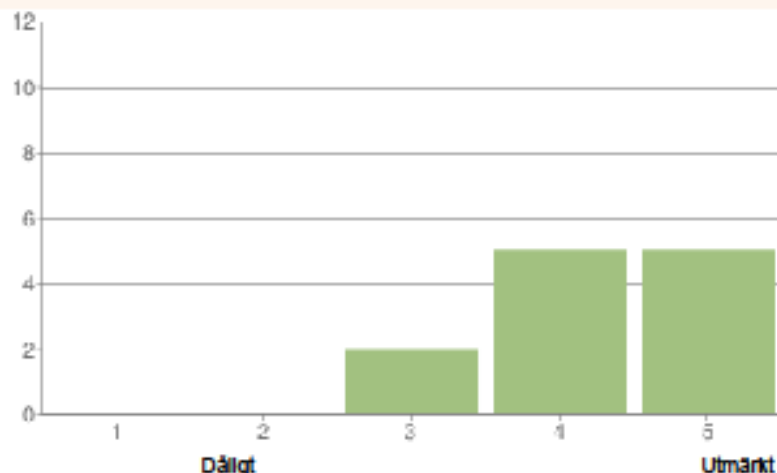
beskrivningar och intervjuer var?

kommentar till: Fallbeskrivningar och intervjuer.

BLODGIVNINGSBEFRÄMJANDE ARBETE OCH SAMTALSTEKNIK

2015-11-05

BORLANGE

- Bra att få sitta i smågrupper och diskutera de olika fallbeskrivningarna.
- Bra, det blir även ännu tydligare hur komplext det är, och att man hela tiden måste jobba med detta.
- Det blev många bra diskussioner. Bra att fokus lades både på "svåra givare" "kniviga fall" och personalens bemötande. Utmärkta skådespelare.
- Mer diskussioner kring fallbeskrivningarna och intervjuerna hade jag önskat.

Kursverksamheten avsedd för alla som arbetar med blodgivning i Sverige

Kurs "BLODGIVNINGSBEFRÄMJANDE ARBETE OCH SAMTALSTEKNIK"

Kursort	Datum	Antal deltagare
World Trade Center Stockholm, nationell kurs	2013-10-24	29
World Trade Center Stockholm, nationell kurs	2014-04-02	38
World Trade Center Stockholm, regional kurs	2014-12-05	68
Norrlands Universitetssjukhus, Umeå A5, regional kurs	2015-01-30	39
Quality Hotel Galaxen Borlänge, regional kurs	2015-04-23	21
Skånes Universitetssjukhus, Malmö, regional kurs	2015-10-12	25
Skånes Universitetssjukhus, Malmö, regional kurs	2015-10-13	26
Quality Hotel Galaxen Borlänge, regional kurs	2015-11-05	16
Summa		262

Se www.vavnad.se

Elektronisk hälsodeklaration (EHD): säkerhet, kvalitet och harmoniseringsarbete inom SweBA

Bakgrund

Elektronisk hälsodeklaration infördes 2009 i Örebro, där man åtog sig att förvalta en Masterversion enligt aktuell version i Handbok för Blodcentraler. Under 2010 hade 6 blodverksamheter tagit EHD i bruk, 2011 tillkom 7 och under 2013-2014 ytterligare 7. Våren 2015 hade 86% av landets blodcentraler EHD i drift, helt eller delvis.

En arbetsgrupp inom SweBA startades under slutet av 2012, med uppdrag att ta fram en funktion som genererar en obs-kod, initierad av givarens svar och som spärrar för plasma till läkemedelstillverkning (SOSFS 2009:28). Arbetsgruppen har därefter fortsatt att utveckla EHD och har lagt in frågor till seniorgivare, viss information från "Viktigt att veta", Nyanmälan och Kontrollfrågor vid lågt Hb eller ferritin.

EHD kan underlätta införandet av en rutin som uppfyller kravet på egenkontroll (QC) av hanteringen av hälsodeklarationer.

Statistikfunktion i ProSang

Det finns nu en reell möjlighet att ta fram statistik för hur givare svarat på frågorna i den elektroniska hälsodeklarationen; hur många som svarat, hur många som nekats tappning, samt för vilka frågor som blodgivare givit avvikande svar. En "lathund" har tagits fram och publicerats på www.sweba.se/Dokumeni. Av lathunden framgår hur analysen av avvikande svar förbereds i ProSang och presenteras i en excelfil. Ett utdrag ses i nedanstående exempel.

	A	B	C	D	E	F
1	Number of Donors Kolumnetiketter					
2	Radetiketter 2014					
3	100	14287	6058	19980	läst och förstått	
4	OK	14273	6039	19950		
5	WARNING	15	20	35		
6	1000	14287	6033	19955	läkemedel	
7	OK	14187	5977	19801		
8	WARNING	102	56	157		
9	1100	14287	6033	19955	hudtumör	
10	OK	14279	6029	19945		
11	WARNING	8	4	12		
12	1200	6409	2649	8911	gravid	
13	OK	6335	2627	8817		
14	WARNING	74	22	96		
15	1300	14287	6058	19980		
16	OK	12766	5423	17877		
17	WARNING	1623	646	2259		
18	1400	14287	6033	19955		

Resultat av sökning jan 2014 – maj 2015: avvikande svar att bedöma

Resultaten nedan avser EHD från givare av helblod i Dalarna och Västmanland. EHD från plasmagivare, seniorgivare och de som kommer för kontroll har inte tagits med. Av utrymmeskäl anges inte hela frågetexten i tabellen.

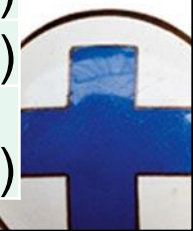
Frågeområde	Dalarna	Västmanland
antal EHD	21892	17367
Svar att bedöma inom området: antal (%)		
Läkar- eller medicinsk kontroll	585 (3)	319 (2,1)
Använder läkemedel (alla typer)	7421 (39)	6151 (40)
Tandläkare/tandhygienist	802 (4,2)	633 (4,1)
Förkyld eller infektion	2248 (12)	1876 (12)
Vaccinerats	227 (1,2)	291 (1,9)
Sex med ny partner	115 (0,6)	65 (0,4)
Fått akupunktur	315 (1,6)	293 (1,9)
Tatuering - ny eller borttagen	43 (0,2)	28 (0,2)
Graviditet	172 (0,9)	88 (0,6)
Sjukdom, olycksfall, läkarbesök	3044 (16)	2104 (14)
Blodtransfusion/transplantation	15 (0,08)	10 (0,06)
Resa utanför Norden	4244 (22)	3662 (24)
Feber och malariaområde	12 (0,06)	12 (0,08)
Injicerat preparat	1 (0,01)	1 (0,01)
Betal/fått betalt för sex	0	2 (0,01)
Summa svar att bedöma	19244 (100)	15535 (100)

Konklusion

En majoritet av EHD har avvikande svar som måste bedömas inför beslut om tappning. Vanligast avvikande svar berör användning av läkemedel, resor, medicinska tillstånd eller hälsoproblem. Blodgivare förefaller ha bra kunskap om riskhändelser som medför tillfälligt uppehåll. Det är viktigt att kompetensen hos de medarbetare som bedömer EHD är hög och jämn, samtidigt som medicinsk kompetens måste finnas till hands i särskilda frågor. Informationen till givare om hur läkemedel, hälsoproblem och medicinsk behandling påverkar möjligheten till blodgivning kan också förbättras.

Frågeområde	Dalarna	Västmanland
antal EHD	21892	17367
Svar att bedöma inom området: antal (%)		
Läkar- eller medicinsk kontroll	585 (3)	319 (2,1)
Använder läkemedel (alla typer)	7421 (39)	6151 (40)
Tandläkare/tandhygienist	802 (4,2)	633 (4,1)
Förkyld eller infektion	2248 (12)	1876 (12)
Vaccinerats	227 (1,2)	291 (1,9)
Sex med ny partner	115 (0,6)	65 (0,4)
Fått akupunktur	315 (1,6)	293 (1,9)
Tatuering - ny eller borttagen	43 (0,2)	28 (0,2)
Graviditet	172 (0,9)	88 (0,6)
Sjukdom, olycksfall, läkarbesök	3044 (16)	2104 (14)
Blodtransfusion/transplantation	15 (0,08)	10 (0,06)
Resa utanför Norden	4244 (22)	3662 (24)
Feber och malariaområde	12 (0,06)	12 (0,08)
Injicerat preparat	1 (0,01)	1 (0,01)
Betalt/fått betalt för sex	0	2 (0,01)
Summa svar att bedöma	19244 (100)	15535 (100)

Konklusion

- En majoritet av EHD har avvikande svar som måste bedömas inför beslut om tappning.
- Vanligast avvikande svar berör användning av läkemedel, resor, medicinska tillstånd eller hälsoproblem.
- Blodgivare förefaller ha bra kunskap om riskhändelser som medför tillfälligt uppehåll.
- Det är viktigt att kompetensen hos de medarbetare som bedömer EHD är hög och jämn
- Medicinsk kompetens måste finnas till hands i särskilda frågor.
- Informationen till givare om hur läkemedel, hälsoproblem och medicinsk behandling påverkar möjligheten till blodgivning kan också förbättras.

Förbättringsutrymme

- Information om frågan och svarets betydelse strategiskt placerade?
- Urval av frågor beroende på kön, ålder, typ av tappning, OCH datum, typ av tappning och tappningsresultat föregående gång?
- Viktiga frågor om specifikt riskbeteende strategiskt placerade?

